

מדבר שור לה

במד"ר פ' בא: "ד"א יהי לבי תמים בחוקיך"א זה חקת הפסח וחקת פרה אדומה, למה, ששניהן דומין זה לזה, בזה נאמר 'זאת חקת הפסח'ב ובזה נאמר 'זאת חקת התורה'ג, ואי אתה יודע איזו חקה גדולה מזו. משל לשתי מטרונות דומות שהיו מהלכות שתיהן כאחת, נראות שוות, מי גדולה מזו אותה שחברתה מלוה אותה עד ביתה והולכת אחריה. כך בפסח נאמר בו חקה ובפרה נאמר בה חקה, ומי גדולה הפרה, שאוכלי פסח צריכין לה שנאמר 'ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת'ד"ה. ראוי לתן איזה ציור להיחש המקשר את הפסח עם פרה אדומה, עד שראוי להתיחש שתיהן יחד בשם חקה. גם באיזה ענין יהי' דרוש לנו משקל זה איזו היא גדולה, ואיזה חכמה ולימוד יוצא לנו מזה כשנדע שהפרה היא גדולה. ונקדים מה שנודע מדברי חז"ל מגדולת עומק טעם פרה אדומה, שנפלאות היא מכל המצות שבתורה שיוכלו חכמי לב להשיג טעמים העיקרי, מה שאין כן בפרה, כדחז"ל שאפ"י שלמה המע"ה אמר ע"ז "אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני"ו, וראוי לחפש ע"ז טעם וסיבה. אך יובן ע"פ דחז"ל שהפרה באה לכפר עון העגל, כמשלם ז"ל מפני מה היא נקבה משל לבן שפחה שטינף פלטין של מלך אמרו תבא אמו ותקנח צואת בנהז. והמשל עודנו צריך ביאור רב, וכי מפני שהי' החטא בעגל תיוחס לו פרה בעלמא שהיא אמו, והוא לא נולד כלל מפרה כ"א מהאש יצא, מהזהב אשר השליכו וע"י מעשה כשפים של הרעים שנתערבו בישראל, וכדחז"ל במדרש וביחוד בזה"קח. אמנם כשנחקור על תוכן מרי העגל הלא נודע לנו מה שכתבו הראשונים, וביאר יותר הדברים בס' הכוזרי, כי עון חטא העגל הי' רק חטא בערך מעלתן של ישראלט, ולשאר כל עם לא הי' נחשב כלל לחטא, ואולי עוד הי' נחשב להם לצדקה. כי המה ג"כ קרבת אלהים חפצו, אך חשבו להתקרב אל ד'

במעשה כזה שחקרוהו ע"פ מושכלם, ומצות השי"ת היא למעלה מרום
 ונשא מסוג השכל האנושי, ע"כ נהפך לרועץ ויצא מזה ג"כ תקלה שהיו
 מי שנכשלו ג"כ בו לשם ע"ז. והכל מפני שהשי"ת בחר בישראל להודיעם
 רצונו בדרך החכמה העליונה שהיא למעלה מכל מושכל אנושי, ע"כ
 ההתחכמות להוסיף קרבת אלהים ע"י תחבולה אנושית, תועבה היא
 כשמוסיף בה במצוה של תורה וכיו"ב. אך מפני מה עשה ד' ככה ונעל
 השער בפני השכל האנושי, ומה ה' חסר אם כל אחד ע"פ חכמתו ה'
 מוסיף מצוה או מצות או בעצם המצוה כשהי' משנה אותה ע"פ הדרך
 שבעין שכלו יחזה לו שבזה יתקרב יותר אל השי"ת. פתרון הדבר לדעתי
 הוא, כי רצונו של השי"ת א"א שיכיר אפ' החכם שבחכמים, כ"א ע"פ
 החקר במעשיו ית' והנהגתו. והחכם הגדול המעמיק הרבה בסוד ההנהגה
 וענינה יתגלו לו דברים נפלאים, ועל פיהם, אם יותן לו הרשיון, יעמיד
 כונים לעבוד את השי"ת, בראותו מדרך ההנהגה שע"פ זה הדרך רצונו
 ית' נוטה ע"פ הנהגתו. אמנם כ"ז ה' נכון אם ה' השי"ת מנהיג את
 עולמו בדרך מפולש, דהיינו שכמו שרצונו ית' הוא תכלית השלמות
 והאושר האמתי, כן עשה הוא ית' שיהיו גם כל האמצעיים המובילים אל
 דרך הכונה השלמה ג"כ אמצעיים שלמים ומעולי' והנהגה מפוארת. שאז
 מכל חלק מחלקי ההנהגה, יצוק בתוכו דבר לימוד להחכם הראוי להיות
 מכלל לימודי ד', ליסד דרך עבודה ע"פ דרכו ית' בהנהגתו. אבל השי"ת
 בחכמתו הנפלאה לא כן יעץ, רק הוא ית' נותן טהור מטמא, ובחכמתו
 גזר שיהיו האמצעיים בהנהגה נעשים הרבה פעמים בסיבות כאלה
 שבעצמן הן נגד השלמות, כשליטת הרשעים וכיו"ב הרבה, רק שהכל
 יוליך ישר אל מרכז התכלית לסוף הימים. א"כ האדם שהוא קצר השכל
 וכל מעשה האלהים מראש ועד סוף ודאי לא ימצא, כשתנתן לו רשות
 להתלמד בעצמו לחוקק חקים ומשפטים ע"פ התלמוד בעיון ההנהגה,

יבור לו לפעמים דרך רע ומר ע"י הסתכלותו בחלקי ההנהגה שהם בעצמם נגד רצונו ית' התכליתי אלא שהם מתהפכים בהתקשרם אל התכלית המכוונת להם מראש, והוא בקצר שכלו מחזה שוא ותפל יחזה לו לחוקק חקים שאינם שלמים כלל. ע"כ זה הדרך נסגר בפני השכל האנושי, ודרך המעשים הקצובים א"א שינתנו כ"א מאת ד' צבאות, ד' שהוא ראשון והוא אחרון ומגיד מראשית אחרית. והדרך שהוא ית' נותן ע"פ הנהגתו האמיתית, זו היא דרך השלמות, ולא יוכל האדם לדעת את אשר עם המלך מלכו של עולם ב"ה במלאכת חכמת הנהגתו המופלאה מאד. והנה ברור הדבר כי יסוד הטומאות והטהרות, הוא הקירוב והריחוק בערך אור פני השי"ת, כי קרבתו ית' והשגת רצונו היא הטהרה האמיתית והריחוק מאור פניו היא הטומאה. והנה ענין המיתה באדם הוא ג"כ אחת מהנהגות השי"ת בעולמו, אשר באמת תכליתה הנראית לעין היא היפך כונתו ית' האמיתית, כי הוא ב"ה הוא מלך חפץ בחיים, רק שע"פ עומק חכמתו א"א להגיע אל התכלית המכוונת הבלתי מושגת כ"א באמצעות המתה. ע"כ המת מטמא, פל' העומד על ענין המת ומבחין ענינו כמו שהוא, בלא ביטול אל האמונה שאנחנו בהמות עמו ונבערים ולא נדע עומק חכמתו, יוכל להשיג ההיפוך מאמיתת כונתו בהנהגה. ע"כ נקראו ע"ז מתים, וזבחיהם זבחי מתיים, כי המיתה היא ההיפוך ממש מרצון השי"ת ותכליתו בעולמו שהוא מלך חיים וחפץ בחיים. ומטומאת המת החמורה אנו למדים יפה איך אסור לנו להתחכם על רצון השי"ת ולחדש עבודות שלא כדעת התורה ח"ו. כי מקור ההסתכלות אינו כ"א במעשיו שע"י נמצא רצונו, והרי המיתה לנו למופת כי ההנהגה לפעמים כשהיא בגילוייה היא ממש ההיפוך מאמתת רצונו, והלמד ממנה ללכת ע"פ הדרך שיתגלה רק בחלק הגלוי ממנה, ילך בדרך הפוך מכונתו ית', דרך חושך ולא אור. ע"כ במה זה תטהר טומאת המת

כ"א ע"י מה שיבטל האדם השקפתו בתכלית, וידע שאין עמנו יודע עד מה לערך רוממות הנהגתו ית'. ובעשותו מצוה כזאת שא"א כלל להשיג בטעמה, והיא אחוזה בתשלום ההנהגה שנראה היפוך הכונה העליונה בענין המיתה, היא ערוכה בסוד התיקון שיצמח ע"י המיתה, אבל דבר זה אינו מושג כלל. אך בעסק המצוה בגמר תכליתה ימצא התכלית המכוונת מן המיתה, ולא יהי' ענין המיתה עוד למכשול. ולהורות נתן, שרק בבא הגמר האמיתי אל התכלית, אז תראה אמתת הרצון העליון שהיא הטהרה האמיתית, אבל כ"ז שלא בא הגמר האמיתי, הכל נראה נגד רצונו ית' ונגד השלמות האמיתית. ע"כ כל העוסקים בפרה מטמאים, שהרי עוד לא נגמרה התכלית עד עצם המצוה כתיקונה, שהיא מכוונת כנגד גמר התכלית, וכ"ז שלא בא גמר התכלית הכל נראה נגד התכלית והרצון האמיתי. אמנם לא כל ההנהגות שוות, ולפעמים מצינו הנהגה כזו שאע"פ שלא באה תכליתה הגמורה, מ"מ הגלוי ממנה הוא ג"כ מכוון ע"פ עומק רצון העליון והתכלית האמיתית. וכאשר נחפש בענין הנהגה שנעשתה קודם גמר תכליתה ומ"מ חלק גדול של שלמות נתגלה בה, נמצא ענין מצרים, שבכלל נודע שהיתה הגאולה שלא בזמנה, והקב"ה כביכול הי' מדלג על הקיצוסיא, והנה לא באה התכלית לגמרי ונעשה הדבר באמצע. ע"כ בא ענין הפסח, לשון פסיחה ודילוג, שבזה היתה סגולה להשלימם שלא ע"פ דרך ההדרגה המביאה אל גמר התכלית, כ"א נתגלתה השלמות הראוי' בסוף ג"כ באמצע. ואם היו כל ההנהגות כולן עפ"ז הדרך, שהמתגלה קודם גמר התכלית הי' נראה מחלק השלמות המכוון לרצונו ית', אז הי' מקום לבעל הדין לומר שיוסיף מצות ע"פ הנהגתו והשכלתו. ע"כ חתמה התורה הדרך וכתבה ג"כ בפסח חקה כמו בפרה, לדעת כי בכ"ז מעשי ד' ית' עמוקים הם, ואי אפשר לדון ממראיתם שע"פ ההשקפה האנושית היותר שלמה לכוון ע"י מעשים, כי

לא לרצון יהיו. והנה דעת האדם קרובה תמיד להכשל בזה שע"י עצתו בהתחכמותו יוסיף שלמות, ע"כ הוצרכה פ' פרה להסתם, למען ידע כל איש משל גלוי כי א"א להוסיף בשכלו מאומה. אמנם משרע"ה שעליו נאמר "בכל ביתי נאמן הוא"יב, היינו שהי' נאמן שאע"פ שנגלו לו רזי תורה מ"מ לא יוסיף מאומה מדעת עצמו במצוה של דורות, זולת מ"ש בהוראת שעה בג' דברים שהסכימה דעתו לדעת המקוסיג, ע"כ נאמר: "לך אני מגלה טעם פרה אבל לאחרים חוקה"יד. נמצא שענין התמימות יושלם לגמרי ע"י הפרה והפסח, כי באמת אם שאסור לנו לחדש מעשים, אבל לחקור בהנהגתו ית' למען דעת השלמות המדעית לצרף אל המעשים האמורים בתורה, יפה לנו. ואם היתה ההערה רק מצד פרה וענינה, הייתי אומר כי לא ימצא האדם כלל הנאות לרצונו ית' גלוי בהנהגה, א"כ מה יחקור, והי' ח"ו דבר זה לבושה בפני רבים שהיו אומרים שנעלו דלתי הדעת ע"פ התורה. ואם מצד ההערה של פסח לבדו, הי' הירוס ג"כ במעשים, כי יאמר כי גם מהגלוי נראה שלמות, א"כ נעשה ג"כ מעשים ע"פ ההשכלה המסתעפת מזה. אבל בהקבץ שתיהן יחדיו אמר דוד: "יהי לבי תמים בחוקיך למען לא אבוש"א, זו חוקת הפסח וחוקת הפרה, וידע שחוקת הפרה גדולה שמורה על עומק התכלית האלהית, ע"כ גם עושי פסח צריכין לה כי עיקר הכונה תראה בסוף מעשה.